ree.

Sree.

AKHYASHASHTI &c.

Vilas Press, Srirangam.

आख्याषष्टिः ॥

श्री श्रीधरवेङ्कटेशार्येण
विरचिता ।

श्रीरङ्गस्थ
श्रीवाणीविलासमुद्रायन्त्रालये
संमुद्रिता ।

१९०८.

॥ श्रीः ॥

॥ आख्याषष्टिः ॥

शिवं परमकल्याणमव्याजकरुणानिधिम् ।
तदाख्यां सौख्यजननीं वन्दे वक्रार्तिहारिणीम् ॥ १ ॥

शिवाख्ये नो जाने शिवमितरदेवानपि जन-
न्यये कामी कासावहमहह दिष्ट्या तु भवतीम् ।
समीक्षे मत्सर्वश्रममुषमिहामूकसुलभां
स्वलब्धृस्वाधीनाखिलभुवनसाम्राज्यविभवाम् ॥ २ ॥

स्वकीयैः स्रोतोभिर्जगदखिलमाक्रामति कलौ
निमग्नास्ते वर्णाश्रमनियमधर्माः स्फुटमिदम् ।
प्रलीना ध्यानादिर्भजनस्मृतिरेका पुनरये
परित्रातुं विश्वं पुरभिदभिधे त्वं विजयसे ॥ ३ ॥

शिवाख्ये वाच्योऽर्थस्तव हि पुरभिद्वास्तु मुरभित्
स लोकानामीष्टामवतु च सुखेन श्रितजनम् ।
अलं नाहं तस्यानुस्मृतिषु स मा भूदपि च मे
श्रितोऽहं त्वां यत्त्वद्भवति मम कल्याणि तदलम् ॥

स्वयंभूर्दैत्यारित्रिपुरमथनानीरितकृत-
स्त्रिलोकीसाम्राज्यं तदपि नयनादेशवशगम् ।
विधातुं त्वद्भ्राजस्त्वमलमलघुस्ते हि महिमा
महेशाख्ये वाचामतिसरणिमाचामतितराम् ॥ ५ ॥

करालाद्यत्क्ष्वेलाज्जगदवितवानिन्दुमकुटः
कृतान्ताद्दुर्दान्ताद्यदपि मुनिचूडामणिसुतम् ।
अनल्पैः किं जल्पैस्तदिदमवनीयस्य रसना-
कृतत्वत्सेवायाश्चरितमभिधे मन्मथरिपोः ॥ ६ ॥

शतं सन्त्वाम्नायाः शतमपि पुराणागमगणा
विहाय त्वामेते वितरितुमलं किं शिवधियम् ।
अशेषग्लानिं या हरति भवती तु श्रममृते
शिवाख्ये मातस्तामितरनिरपेक्षा वितरति ॥ ७ ॥

त्रिणेत्रस्य ग्लानिस्त्रिपुरदनुजादीन्मुररिपो-
र्दशग्रीवप्रष्ठानपि दलयितुं हन्त कियती ।
नियन्त्री या तेषां निखिलजगतोऽप्याशु दलय-
स्यविद्यां निर्यत्नं निटिलनयनाख्ये जननि ताम् ॥ ८ ॥

भवत्याः पन्थानः शतमखमुखश्रीभिरभितः
सुधासारैः सिक्ताः कुसुमसमवायैश्च निचिताः ।
क्रियन्ते निर्याहि स्मरभिदभिधे दीयत इतः
करालम्बो जाग्रद्विनयभरया मुक्तिरमया ॥ ९ ॥

शिवाख्ये जिह्वायां वहति भवतीं यस्तमखिलं
शरद्राकाचन्द्रद्युतिमसितकण्ठं त्रिणयनम् ।
विधून्मीलन्मौलिं विरचयसि केयं व्यसनिता
विहन्तुं ते जीवेष्वहह शिवभावासुलभताम् ॥ १० ॥

समाचक्षाणस्य स्मरभिदभिधे देवि भवती-
महो यस्यां यस्यां हरिति नयनान्तोऽवतरति ।
हरास्तस्यां तस्यामलिकनयनाश्चन्द्रमकुटाः
शरज्ज्योत्स्नागौराः सह गिरिजयोद्यन्ति शतशः ॥ ११ ॥

शिवः कामं क्रोधाकुलमतिरजैषीत्त्वदनुगै-
र्जितः कामः क्रोधोऽप्यथ मुनिकुमारं यमभयात् ।
शिवोऽरक्षीदेकं सयतनमिमे तद्वयहृतो-
ऽखिलस्येक्षामात्राज्जितमिह शिवाख्ये त्वदनुगैः ॥ १२ ॥

चरन्तीं त्वच्छायां शशिवदुपवाराशि वसती-
त्यदोमुख्यासूक्तिष्वपि रसनया संकलयतः ।
परागं ब्रह्माद्याः पदकलितमश्चन्ति शिरसा
शिवाख्ये त्वन्निष्ठैर्जितमिति किमम्बाद्भुतमिदम् ॥ १३ ॥

भवत्यां स्पृष्टायां बत पुरहराख्ये रसनया
करालेन ग्रीवा भवति गरलेनास्य कलिता ।
हुताशेनाश्लिष्टो भवति च करोऽङ्गानि भुजगै-
र्भवन्ति क्रान्तानि श्रितकुशलदा त्वं तु विदिता ॥ १४ ॥

दशायामन्त्यायां दलितबलदीनेन्द्रियततौ
महेशाख्ये जिह्वां श्रवणमपि वा संश्रितवती ।
भवत्येकैवास्य प्रतिभवति भद्राय महते
तदा केनान्येनोन्मिषतु कणिका वाप्युपकृतेः ॥ १५ ॥

मनागप्यस्पृष्टा गहनदहनेनेह विषया-
भिधानेनानेन क्षितिधरसुतानेतुरभिधे ।
रमन्ते कामं ते कतिचिदधिकल्लोलितसुधा-
झरायां धारायां शिशिराशिशिरायां सुकृतिनः ॥ १६ ॥

वधूटीपुत्रादीन्वसुविसरमानम्रनृपति-
च्छटाचूडारत्नच्छविकवचिताशां श्रियमपि ।
जहत्येके धन्या जगति मदनद्रोग्धुरभिधे
विहारे सोत्कण्ठा विहतिरहिते त्वल्लहरिषु ॥ १७ ॥

अजस्रं तन्वानाः श्वसितुमपि मामक्षममिमं
कदा वा क्रामन्तु प्रतिहतकरालोपहतयः ।
पुरारातेराख्ये पुरभिदनुभूत्यूर्मिलसुख-
प्रतीपेभध्वंसप्रबलहरयस्त्वल्लहरयः ॥ १८ ॥

शिवाख्ये त्वत्स्रोतस्ततिषु विहतिं बाधिषत मा
ममाशक्तथालस्यारतिगदनिहत्याद्यभिभवाः ।
प्रकामं बाधन्तामितरमखिलं तेऽभित इमे
प्रणामास्ते सन्तु प्रविरचय मत्काङ्क्षितमिदम् ॥ १९ ॥

किमन्यन्मन्यन्ते जगति न तृणायापि कतिचि-
त्पदं मातः शातक्रतवमपि वैरिञ्चमपि वा ।
प्रधावन्ति त्यक्त्वा दहनमिव तत्प्रत्युत मनो-
भवारातेराख्ये त्वदमृतरसास्वादरसिकाः ॥ २० ॥

दिवं क्षोणीं क्षोणीं दिवमपि निरिन्द्रं जगदिदं
तथान्येन्द्रं वीतद्रुहिणमपि वान्यद्रुहिणकम् ।
प्रगल्भन्ते कर्तुं प्रसवविशिखद्रोग्धुरभिधे
प्रपन्नास्त्वां शान्त्यापि तु सहजयोदासत इमे ॥ २१ ॥

घनाः केऽपीशाख्ये त्वदमृतरसासारविसरै-
र्जगत्कल्युद्दामज्वलदनलशान्त्या शिशिरताम् ।
नयन्तस्तन्वन्तः समुचितफलस्याप्युपचितिं
क्षमाभूषा भान्ति क्षपितहरिदुद्वेलतिमिराः ॥ २२ ॥

शिवाख्ये त्वद्वर्णद्वितयपरमाद्वैतरसिकाः
प्रियप्राप्तौ शर्माप्रियसमुपलम्भे शुचमपि ।
भयं वा कस्माच्चिद्भयजनकतां कस्य च तथा
न विन्दन्ते ब्रह्माद्यसुलभपरानन्दभरिताः ॥ २३ ॥

जनो धत्ते यो मां जगति रसनायां श्रवसि वा
दिगीशा धाता वा दिशमपि तदीयां परुषया ।
दृशा जातु द्रष्टुं किमलमिति कामध्रुगभिधे
त्वदीयप्रस्थानध्वनिभरमिषाद्गर्जसि मुहुः ॥ २४ ॥

निबन्धारस्तेऽमी मम नियतमात्मीयरसना-
भुवीति त्वं त्रासादिव कुसुमचापध्रुगभिधे ।
तृणं मेरुं मेरुं तृणमिति विलासव्यवहृती
रपि द्रागेतेषां मयि सफलयन्ती विहरसे ॥ २५ ॥

परित्यज्याशेषं जननि भवतीमेव भजतां
त्वमेवेशानाख्ये यदभिलषितं दैवतवरम् ।
तदाकृत्या दृष्टिं श्रुतिमपि तदुक्त्या सफलतां
नयन्ती धत्से नन्ववधिविधुरां निर्वृतिधुराम् ॥ २६ ॥

श्रुता ये स्वर्धेनुत्रिदशतरुमुख्यास्त्वदनुगा-
नुगानां भ्रूवल्लीवलनवशगास्ते जगति तान् ।
तवौदार्ये मातर्धरणिधरजानेतुरभिधे
कथंकारं तुल्यान्कथयतु सलज्जो यदि जनः ॥ २७ ॥

विधातुं संत्रातुं विलयमपि नेतुं जगदलं
भवन्तोऽपीशाख्ये प्रशमसमुपेतास्त्वदनुगाः ।
उपेक्ष्या लोकस्यावमतसकलाः सन्ति जगति
त्वयैवैके तुष्टास्तव खलु त एते रसविदः ॥ २८ ॥

शिवाख्ये त्वद्वर्णद्वितयमयि धत्ते श्रितवतां
मुखे धर्मब्रह्मप्रमितिकरसर्वाक्षरगणम् ।
पदे धत्ते वेधःप्रभृतिविभवान्नात्र तु रति-
र्विनैषां त्वद्वर्णद्वितयमिह कोऽयं मधुरिमा ॥ २९ ॥

महेशाख्ये जिह्वाञ्चलकलनमात्रात्तनुभृतां
समस्ताघच्छेत्रीं सकलसुखदात्रीं च भवतीम् ।
अवष्टभ्यैवाहुर्भगवति महाकारुणिकतां
शिवस्य त्वां हित्वा कथय कतमो निर्वहतु ताम् ॥ ३० ॥

शिवाख्ये स्वाख्यासु त्रिपुरमथनः कैटभरिपु-
स्तदीयान्या मूर्ती रघुपतिरपि त्वां समदधुः ।
अमीष्वाद्यस्यैव प्रभवति भवत्या व्यवहृति-
स्तदीयस्ताहृक्षः सुकृतपरिपाको विजयते ॥ ३१ ॥

अशेषब्रह्माण्डाविरतचरिताशेषदुरिता-
न्यलं ते संतृप्तिं न हि घटयितुं तां घटयितुम् ।
मदीयैरेनोभिर्मदनमथनाख्ये बत यते
ममागः सोढव्यं तदिदमयि तुभ्यं नम इदम् ॥ ३२ ॥

अये जिह्वापीठे जननि समवस्थाप्य भवतीं
ममाघौघं तुभ्यं मयि समुपहर्तुं व्यवसिते ।
तव स्मृत्यैवासौ बत कबलितः किंतु करवै
क्षमस्वेमं मन्तुं भगवति पुरां भेत्तुरभिधे ॥ ३३ ॥

निवेशो जिह्वायां निरवधिकपुण्योच्चयजुषां
निसर्गप्राप्तस्ते निटिलनयनाख्ये भवतु तत् ।
निवेशं जिह्वायां मम यदि न धत्से जननि ते
नितान्तं पापिष्ठोऽवित इति न सिध्येन्ननु यशः ॥ ३४ ॥

शिवाख्ये मातस्त्वं ननु शशिवदित्यादि फणिति-
च्छलादप्याविश्य श्रमभरमकस्मात्तनुभृताम् ।
हरस्येवं कर्तुं हरिरथ हरो वा स किमलं
तदीयं माहात्म्यान्तरमपलपामस्तु न वयम् ॥ ३५ ॥

पितृभ्यां त्यक्तोऽसावहमतिदुरात्मेति गिरिजा-
गिरीशाभ्यां त्यक्तो ननु जननि लोकेन च तथा ।
ममास्त्यन्या काचिज्जगति न गतिर्यामि शरणं
शिवाख्ये त्वामेकामयि जहिहि वा मां बिभृहि वा ॥ ३६

परित्याज्यं सर्वेऽप्यभिदधति पापिष्ठमयि ते
शिवाख्ये संग्राह्यः स जयति तवैतत्समुचितम् ।
प्रपन्ना त्वं किं नोदयिनि गरले चामृतरसे
पयोधेस्तत्राद्यग्रहणरसिकं तं प्रभुमणिम् ॥ ३६ ॥

ममाजस्रं दोषान्समुपघटयन्तोऽन्तररयो
जयन्तीशः पश्यन् हृदि वसति मद्दौःस्थ्यमखिलम् ।
अथैवं सत्यागोऽखिलमपलपन्त्यम्ब बिभृषे
कथं मामीशाख्ये कथय तव कः स्तौतु विभवम् ॥ ३८ ॥

स्फुटायां द्वारीशेतरमितरया साधु नयते
यथा प्राप्यस्थानं सुहृदिह मनोजध्रुगभिधे ।
स्वकर्मोदावीशेतरमिममखेदं शिवपदं
तथा कल्याणि त्वं ननु कलयसि त्वत्कलनया ॥ ३९ ॥

स्वकर्मोदावीशं जनमपि भवत्येव विभूते
विना त्वां तस्यापि स्वविरचितसाद्गुण्यविरहात् ।
बुभूषोः सर्वस्य त्वमसि तदुपास्या किमपरं
त्वयास्ते लब्धात्मा भगवति शिवाख्ये स च शिवः ॥

न कर्माध्वन्योऽहं भगवति न वा भक्तिपथिको-
ऽस्म्युपादेयः कोऽपि स्फुरति गुणलेशोपि न मयि ।
असंख्याता दोषाः किमत इह दौरात्म्यमितर-
त्तदम्ब त्वत्तोऽन्या न जगति शिवाख्ये मम गतिः ॥४१॥

सुतस्याख्यां नारायणगिरमुपादत्त यदजा-
मिलस्तं तद्भीतास्तपनसुतदूताः प्रविजहुः ।
त्वमीशाख्ये भीतिं नयसि विमतांस्ते मुदमथा-
नुगान्कारुण्यार्द्रास्त्वहह निखिले ते त्वदनुगाः ॥ ४२ ॥

सुरभिशरभिदाख्ये सुन्दरे त्वज्झरेऽस्मि-
न्निरुपहति विहर्तुं नित्यमुद्वीविताशम् ।
अपनयसि किमेवं हन्त मामन्तरायै-
र्मनसि न कुरु मातर्मामकान् देवि मन्तून् ॥ ४३ ॥

किमकुरुत मुदे मे कर्म वर्णाश्रमार्हं
किमभजत मदङ्घ्रिं किं व्यधादेष को वा ।
इति निजसमितौ मामीक्षमाणे गिरीशे
मदनुग इति मातर्गर्जे धीरं शिवाख्ये ॥ ४४ ॥

जगति वशिगिरा त्वद्व्यत्ययेनोल्लसन्त्या
जननि परिगृहीतांस्त्वं स्वकर्मादिनिष्ठान् ।
न किमवसि शिवाख्ये हा तयानादृतं मा-
मवितुमिह विलम्बः कस्त्वदेकावलम्बम् ॥ ४५ ॥

अम्ब त्वदीयमहिमाम्बुधिशीकराणु-
वेदी सुधीस्त्वयि निरन्तरवृत्त्यलाभे ।
ईशाभिधे भुवि समेतु न किं पिपासो-
रभ्यर्णगेऽम्भसि निरुद्धगतेरवस्थाम् ॥ ४६ ॥

इतो रोगाः कामादय इत इतः स्त्रीसुतमुखाः
कृतान्ताः सर्वत्रेत्ययमनवधिः क्लेशजलधिः ।
तमेतं चाहाय त्वदनुगदयोल्लासघटभू-
र्निपीयेशाख्ये मामभिरमयतु त्वत्परिसरे ॥ ४७ ॥

अम्ब प्रसीद कुरु मामनघं बलात्त्व-
मङ्के च ते कुरु निषण्णममुं शिवाख्ये ।
जम्बालसक्तममलं कुरुते न माता
किं बालकं न कुरुतेऽङ्कजुषं च हृष्टा ॥ ४८ ॥

आविर्भवस्ययि नृणां त्वमयत्नतोऽग्रे
ग्लानिं धुनोषि घटयस्यपि मङ्गलानि ।
ईशाभिधे तव यशो न किमुज्जिहीता-
मीर्ष्याकुलत्वममरा न किमश्नुवीरन् ॥ ४९ ॥

मदनहन्त्रभिधे तव निर्झरा
मधुसुधालहरीरतिशेरते ।
कृतधियो विहरन्ति च तेष्वमी-
ष्वरसिकोऽत्र हतोऽस्म्यहमेककः ॥ ५० ॥

शिवाख्ये मा भैषीः पदममरनेतुर्ननु भवे-
दमुष्मै दातव्यं सरासिजभुवो वा पदमिति ।
समीहे नाहं तत्किमपि सहसाभ्येहि रसनां
ममेमां मा हासीः समभिलषितं मे पुनरिदम् ॥ ५१ ॥

प्रदाय त्रैलोक्यश्रियमथ विमुक्तिश्रियमपि
त्वमन्तर्लज्जार्ता भवसि किममुष्मै कृतमिति ।
व्यथैषा दिष्ट्या त्वद्रसिकतिलकैस्ते परिहृता
विना त्वामीशाख्ये न किमपि यदेषां रतिपदम् ॥ ५२ ॥

जन्मास्य वार्यमिति ते जननि प्रसादो
जायेत चेन्मयि तदस्तु शिवाभिधे नः ।
त्वन्निष्ठताभरनिरन्तरतातिरम्यं
यज्जन्म तन्मम न जीर्यतु ते नमोऽस्तु ॥ ५३ ॥

विश्वाधिनेतुरखिलार्थविदः स्मरारे-
रज्ञाततां मदघराशिममुं नयन्ती ।
मां त्रायसे मदनहृन्नभिधेऽम्ब कस्ते
चातुर्यसाहसभरौ चतुरोऽभिधातुम् ॥ ५४ ॥

प्रसीद गिरिशाभिधे प्रदिश मन्मतावम्बया
सह स्फुरणमूर्जितं सततमिन्दुमौलेर्विभोः ।
तथानिशमिहासिकां तव मदीयजिह्वाञ्चले
ददस्व मम काङ्क्षितं द्वयमिदं त्वदेकास्पदम् ॥ ५५ ॥

न संस्फुरतु काङ्क्षतः स्फुरणमीश्वराख्ये कथं
हृदि त्वदनुगस्य तद्भ्रुकुटिकिङ्करः शंकरः ।
चरन्तु विषया हरस्फुरणरोधिनो हृद्यमी
कथं कथय गर्जनैर्जननि तर्जयन्त्यां त्वयि ॥ ५६ ॥

ममायमवबुध्यतां मधुरिमाणमूर्जस्वलं
कदापि विजहातु मां न रसनैतदीयेति मे ।
दयस्व गिरिशाभिधे ननु ददीत सा मेऽथवा
तदेतदभिकाङ्क्षितं त्वदनुगेषु जात्वानतिः ॥ ५७ ॥

मनागपि मनः स्पृशेन्मम यदेदमर्थान्तरं
तदा द्रुतमपैष्यहो त्वमपहाय जिह्वां मम ।
तथाम्ब गिरिशाभिधे तव न विप्रलम्भः क्षमो
भणेत्क इह किं प्रसूर्भवति विप्रलब्ध्री यदि ॥ ५८ ॥

यदा त्वमपयासि मां जननि वञ्चयित्वा स्वयं
तदा नियतमाहरोपहरमुख्यसंजल्पनैः ।
यथा कलितवञ्चनः पुरहराभिधे त्वामहं
नयानि रसनां तथाञ्चतु विधेः प्रसादो मयि ॥ ५९ ॥

शरणितवन्तः खलु ये
शशिकन्दलशेखराभिधे भवतीम् ।
तच्चरणाम्बुजविहरण-
संसरणं सुरघटाकिरीटतटे ॥ ६० ॥

शरणं जगतो ह्येते
शरणितवन्तः शिवाभिधे ये त्वाम् ।
अभिलषितं यदमीषा-
मसुलभमिति तन्न किं वियन्नलिनम् ॥ ६१ ॥

महेशे तत्सङ्गिष्वपि कृतिषु पाषाणहृदये
वराके मय्यस्मिन् प्रविदधति सन्तः प्रणयिताम् ।
कथंकारं मातर्दलय तदिहेमां मम हृदो
दृषत्तामत्राम्ब स्मरभिदभिधे त्वं खलु गतिः ॥ ६२ ॥

